

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

De Officio Hominis Christiani In Persecvtione Constitvti

Lens, Jean de

Lovanii, 1578

Nefas esse per fictam venerationis simulationem, infidelium sacris
interesse. Cap. IIII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30333

acie, nomen Domini confessos esse; violentiam magistratum & populi furentis incursum, immobilis fidei obstinatione vicisse: passos esse carcerē, diu inter minas proconsulis, & fremitum populi circumstantis, tormentis laniantibus, a longa iteratione cruciantibus repugnasse: vt quod in nouissima infirmitate carnis subactum videtur, meritorum præcedentium defensione releuetur, & sit satis talibus gloriam perdidisse, non tamen debere nos eis & veniæ locum claudere: quibus existimamus ad deprecandam clementiam Domini posse sufficere, quod triennio iugiter ac dolenter, vt scribitis, cum summa pœnitentiæ lamentatione planxerunt.

Nefas esse per fictam venerationis simulationem, infidelium sacris interesse.

CAPVT QVARTVM.

Porro si nefas est aut veram verbo negare, aut falsam & alienam laudando præ se ferre fidem, neque id profecto licebit, prophanis infidelium sacris interesse, seu sacrilega sese cum ijs communionem coniungere. Quid enim interest, verbone ac voce clara idolum te venerari dicas? an id sacrificando, aut venerabundo alioqui gestu & motu corporis, apertissimè præ te feras? Aut minus sese hæreticum facto loquitur, qui hæreticorum frequentat cœnas sacrilegas, quàm is qui illas probari sibi verbo fateatur? Gentilium igitur ea fuerit philosophorum præclara constantia, qui cum simulachra deos non esse viderent, neque ijs sacrificari probarent magnopere, puriusq; fateatur coli deos sine simulachris quàm cum simulachris: tamen popularem insaniam in sacrificijs ludisq; obscœnis sequebatur, & à promiscua multitudinem permultum opinione discreti, publicis nephendorum sacrorum ritibus miscebantur. Ipsos quoque dæmones, quos consideratis eorum vitijs,

Vide Aug. lib. 8. de ciuitate Dei cap. 4. & initio lib. de vera religione.

vitijs, deos esse persuadere sibi non poterant, non indignos tamen re ipsa diuinis testificabantur honoribus, ne offenderent populos (inquit Aug.) à lib. 3. de ciuitate. ca. 22. quibus ijs cernebant inueterata superstitione per tot sacra & templa seruari. Sint hæc igitur eorum qui sine Deo & sine vera sapientia quondam philosophati sunt. At Christiani veri, contra proprium iudicium nunquã istiusmodi facienda putauerunt, propter populorum furorem, quos excitare aduersum seipsos vererentur. Quin potius ea palam coarguerunt, citiusque subeundam mortem, quã tale quicquam designaretur, non modo verbis verissimè docuerunt, verum etiam factis fortibus præclare testati sunt. Eorum vox est in Psalmo: Si obliti sumus nomẽ Dei nostri, & si expãdimus manus nostras ad Deũ alienum: Nonne Deus requiret ista? Quoniã propter te mortificamur tota die: estimati sumus sicut oves occisionis. Et quæ fuit olim Ecclesiasticæ disciplinæ seueritas, vt qui vel metu tormentorum ac mortis sacrificassent, aut idola quoquo modo venerati essent, grauem subire poenitentiam cogerentur. At non defuere tamen Christiani nominis scriptores, qui & Ciceronem, si superis placet, hac in parte purgarent: dum eum niterentur etiam in cælo collocare: neque absurdum censerent, si eum beatam existimarent inter superos vitam agere. Quid ni? cū adeo præclara & rara videatur instructus fuisse cognitione diuinitatis? At idolis immolauit? verum id non ex suo iudicio fecit, sed ex consuetudine publica: quæ quoniam erat legibus confirmata, non poterat conuelli. Nam esse ficta quæ de dijs ferebantur, vel ex Ennij sacra historia poterat cognoscere. Egregia verò & digna Christiano homine defensio hæc est: Etiã mne scribi ista ab eo qui sacras litteras profiteretur, sine rubore potuisse? Quasi videlicet scriptum non sit, Sacrificans dijs eradicabitur, præterquam Domino soli. Et quæ

*Consulan-
tur Auci-
rani concilij
canones
vsq; ad de-
cimam: &
Niceni. 1. c.
Erasmus
in ea præ-
fatione
quæ præsi-
ta est Quæ-
stionibus
Tusculanis
apud Cice-
ronem.*

quæ immolant gentes, dæmonijs immolant: Nolo autem vos socios fieri dæmoniorum. Gratiam ille quidem & robur spiritus non acceperat, neque virtute fuerat indutus ex alto, vt posset etiam contempta morte, tantorum populorum tam obfirmatæ consuetudini reluctari. Nondum ijs temporibus fulserat euangelij lux, qua multo post frui licuit Christianis. Sed non quia Christiani crimen est multo grauius, idcirco illius nullum fuit: Qui si verū, vt ille putat, Deum nō ignorauit, mirū est pro eius gloria non eū existimasse faciendum, quod pro humana & sua facere non dubitauit, faciendumq; suis etiam litteris indicauit. Ait enim in oratione pro Archia Poeta: Nisi multorum præceptis, multisque litteris mihi ab adolescētia persuasissim, nihil esse in vita magnopere expetendum nisi laudem atque honestatem, in ea autem persequenda omnes cruciatus corporis, omnia pericula mortis atque exilij parui esse ducenda, nunquam me pro salute vestra in tot ac tantas dimicationes, atque in hos profligatorum hominum quotidianos impetus obiecissim. Verūm hoc omisso, eiusque multis similibus, quos non modo non excusat diuinitatis cognitio, verū etiā accusat grauius: Quia cum Deum cognouissēt (inquit Apostolus) non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt: sed euauerunt in cogitationibus suis, & obscuratum est insipiens cor eorū: dicentes enim se esse sapientes, stulti facti sunt: & mutauerūt gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinē imaginis corruptibilis hominis, & volucrum, & quadrupedum, & serpentium, & coluerūt, & seruiuerunt potius creaturæ quàm creatori. His igitur omisissis, Christianum certè excusare nemo potest, si is fide animo retenta, cultus impij ritū simulauerit: neq; abs re Caietanus docuit cēsuras etiam Ecclesiasticas eum incurrisse, qui actū exteriorem infidelitatis sine interiori peregerit. Quod si licuisset aliquan-

Rom. 1. 1.

*In 2. 2.
quest. 94.
art. 1.*

postea fleuit amarè, animum licet à Christo nunquam gessisset auersum. Ita & B. Marcellus, vt alios multos taceam, grauem de semetipso poenitentiam, quod vel inuitus thurificasset, exegit: & Castus atque Firmilianus, (quorum D. Cyprianus meminit) in prima congressione deuicti, per poenitentiae dolorem, secundo in prelio victores euaserunt, vt fortiores ignibus fieret, qui ignibus antea cessissent, & vnde superati prius essent, inde iam superarent. Quid? quod ij quoque factum suum abolendum publica poenitentia putauerunt, qui decepti, & nullius sibi culpae conscij, id simpliciter commiserunt, quod ad cultum prophanum pertinebat? velut cum Iuliani iussu milites, Romano more, donatiuum accepturi ab Imperatore, thus in aram iuxta eum collocatam imponerent, quidam occasione legis & antiquitatis, ne mente quidem perceperunt quod committere peccatum: & ijdem tamen post, inter cibos & pocula Christum inuocantes, admoniti quod eum frustra inuocarēt, quae paulo antea, immisso in igne thure, negauissent, mox in publicum exilierunt, coeperuntque se proclamare Christianos, & ignorantia facti lapsos, solamque, si id dici possit, manum esse paganam, conscientia vero nihil simul egisse: Quin & aurum quod acceperant, ante principem proiecerunt, rogantes vt reciperet quod dedisset. Sed quae nefaria fuit inter gentiles simulatio, ea inter hereticos & schismaticos nihil est fortasse criminis habitura? Imò verò etsi non erit par impietas, vna tamen eademque criminis est ratio. Cur sit idolo sacrificasse crimen, & schismaticas atque sacrilegas coenas non sit crimen adijisse? Illic aperte & sine fuce Regi Christo renunciatur, hic sub Christi professione, Christus deseritur & negatur, dum ab eius corpore per schismaticae professionis communionem receditur. Scriptum est à Iohanne: Si quis venit ad vos, & hanc doctrinam non affert, nolite recipere in domum: nec Aue ei dixeritis.

*Lib. 6. Vi-
par. hist. ca.
30.*

Epist. 2.

Qui

Qui enim dicit illi Ave, communicat operibus eius malignis. Hoc si verissimè dictum est, qui fieri potest vt nō communicet operibus malignis hæreticorum & schismaticorum, qui in eo ipso sese illis adiungit socium, quo ab ecclesiæ corpore, & idcirco à Christo capite, disiunguntur? Admonet etiã Paulus, & dicit: Vt filij lucis ambulate. Fructus enim lucis est in omni bonitate, & iustitia, & veritate: probâtes quid sit beneplacitum Deo: & nolite communicare operibus infructuosis tenebrarum, magis autem redarguite. Si non licet igitur cum furibus, cum scortatoribus, cum ebriosis iungi societate in eo ipso in quo perditè agunt, meritoque talis peccator Psalmistæ voce increpatur: Tu verò odisti disciplinam, & proiecisti sermones meos retrorsum. Si videbas furem, currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas; multo minus liceat iungi schismaticis, in ijs præfertim, quæ propria schismatis esse noscuntur. An illa erunt opera tenebrarum, quæ terrena aliqua cupiditate patrantur: hæc quæ Christi familiæ & veritatis odiū excogitat, opera tenebrarum non erunt? Loquitur idem Apostolus alio in loco, & dicit: Nolite iugum ducere cum infidelibus: Quæ enim participatio iustitiæ cum iniquitate? aut quæ societas luci ad tenebras? quæ autè conuëctio Christi ad Belial? quæ pars fidei cū infidei? quis autem consensus templo Dei cum idolis? vos enim estis templum Dei viui, sicut dicit Dominus: Quoniam inhabitabo in illis, & inambulabo inter eos, & ero illorum Deus, & ipsi erunt mihi populus: propter quod exite de medio illorum & separamini, dicit Dominus, & immūdum ne tetigeritis, & ego recipiam vos. Si igitur tenebræ sunt non solum impia execramenta gentiliū, verum etiã prophana conuenticula hæreticorū & schismaticorū: Si iniquitatis eadem plena sunt, & si à Belial duce ac principe gubernantur: fieri non potest vt illis Christia-

nus Catholicus misceatur, nisi & lucem cum tenebris, & iustitiam cum iniquitate, & Christum cum suo coniuratissimo hoste, societate iungi posse putemus. Denique quando Core & Dathan & Abiron, contra Aaron sacrificandi sibi licentiam vëdicarunt, per Moysen præcepit Dominus, vt ab eis populus separaretur, ne facinorosis coniunctus, eodem & ipse perstringeretur facinore.

Numer. 16 Separamini (inquit) à tabernaculis hominũ istorum durissimorum, & nolite tangere ex omnibus quæ ipsorum sunt, ne simul peccatis in peccatorum. Hoc Dauid Propheta considerans, atque in semetipso officium & affectum pij fidelis exprimens, dicit: Odiui Ecclesiam malignantium, & cum iniqua gerentibus non introibo. Qui

Psal. 25. & alio loco pronunciat, malle se abiectum esse in domo Domini, quàm habitare in tabernaculis peccatorum: vbi videlicet communionem sacrilega maculari necesse sit. Dixerit hic fortassè quispiam sat esse, si quis animo & affectu separatur: neque id probet, aut consentiat in id, quod contra Ecclesiam fieri non ignoret. Scilicet quia de consensu dubitari potest, vbi operis voluntaria communicatio cernitur. Etenim si voluntarium est, nec graui culpa vacat, quod vel inuitus quispiam, & adactus supplicij comminatione, vel Christum negat, vel idolo sacrificat: non potest à crimine voluntas aliena videri eius, qui se se vltro ingerat in schismatis communionem, etiam si secessionem improbet: ac quod foris contra Ecclesiam agitur, id fieri Catholico ritu in Ecclesia censeat oportere. Sunt autem quos allicit ipsa nouitas, vel impellit admiratio popularis, vt se hæreticorum cœtibus inserant, velut sermonis audiendi gratia. Quæ & ipsa est nefaria communicatio, & periculi plena curiositas. Vnde cum Eunomius, vir callidus, & dicendi peritus, virus suum publicis concionibus spargeret: multique

tique (vt fit) audiendi eius gratia confluere, alij hominem experiri volentes, alij quid diceret audire; atque hac fama excitus quoque Theodosius, adire eundem Eunomium, eiusque auditor esse vellet: prudentissima eius coniux Placilla, domum eum retinuit. Nimirum quia & concursus, praesertim principum, erroris ministro auctoritatem conciliat, atque non mediocriter attollit animos: & quia nouitius error plausibili sermone propinatus, non instructissimam mentem aut caput, aut perturbat facillime. Neque de nihilo ab Apostolo Gentium non vulgaris modo quispiam est plebe, verum etiam Episcopus ipse Timotheus, istiusmodi verbis admonitus sit: Prophana & vaniloquia deuota. Multum enim proficiunt ad impietatem, & sermo eorum, vt cancer serpit. Horum igitur cum haereticis & schismaticis istiusmodi communicatio, & participatio sacrilegae secessionis, licet insidiosam & fallacem non habeat simulationem, vt tales videri velint, ideoque minus habeat culpae: crimine tamen graui carere non potest. Est etiam notandum, quod ait D. August. aliam esse causam eorum, qui in haereticos & schismaticos imprudenter incurrunt, ipsam esse Christi Ecclesiam existimantes: aliam eorum qui nouerunt non esse Catholicam, nisi eam, quae (sicut promissa est) toto terrarum orbe diffunditur: & cum hoc nouerint, eligunt, extra communionem unitatis corporis Christi, accipere baptismum Christi, ad eandem communionem, cum eo quod alibi acceperint, postea migraturi: Scientes enim (inquit) habituri sunt aduersus Ecclesiam baptismum Christi, vel eo ipso die, quo accipiunt. Quod si sceleratum est, quis est qui dicat: Permittatur mihi vno die scelus admittere? Si enim transiturus est ad Catholicam: quaero causam. Quid aliud responsurus est, nisi quia malum est esse in parte Donati, & non esse in Catholica unitate? Hoc igitur ma-

*Epist. 2. ad
Tim. cap. 2.*

*Aug. lib. 7.
contra Do-
natistas
ca. 4. & 5.*

lum quot diebus feceris, tot dierum malum facturus es : & dici potest maius malum fieri plurium dierum, minus autem paucorum : nullum autem malum fieri, dici non potest. Quid autem opus est hoc tam execrabile malum, vel vno die, vel vna hora committere? hoc enim qui sibi concedi vult, potest ab Ecclesia, vel ab ipso Deo petere, vt sibi vel vno die apostatare concedat. Nam cur vnus diei esse apostata timeat, & vnus diei esse schismaticus, hæreticusue non timeat: nulla causa est. Illi verò qui per ignorantiam ibi baptizantur, arbitantes ipsam esse Ecclesiam Christi, in istorum quidem comparatione minus peccant, sacrilegio tamen schismatis vulnerantur, non ideo non grauius, quod alij grauius. Hæc Augustinus. Et quo plenius perspiciatur, cur tantum in eo sceleris constituat, quod apud schismaticos atque in ipsa diuisione suscipiatur baptismi sacramentum (idem autem iudiciũ est, si quis ceteris eorũ sacris intersit, etiãsi Catholico ritu peragantur,) adiungenda est D. Cypriani de scelere schismaticorum oratio, quam habet in eo libello, quem scripsit de simplicitate prælatorũ: Vitate (inquit) quæso, vos eiusmodi homines, & à latere atque auribus vestris pernicioſa colloquia, velut contagium mortis arceſcite, sicut scriptũ est: Sepi aures tuas spinis, & noli audire linguam nequam. Et iterum: Corruptunt ingenia bona, confabulationes pessimæ. Docet Dominus, & admonet à talibus recedendum: Cæci sunt (inquit) duces cæcorum. Cæcus autem cæcũ ducens, simul in foueam cadent. Auersandus est talis, atque fugiendus, quisquis fuerit ab Ecclesia separatus. Peruersus est huiusmodi, & peccat, & est à semetipso dãmatus. An esse sibi cũ Christo videtur, qui aduersus sacerdotes Christi facit? qui se à cleri eius & plebis societate secernit? Arma ille contra Ecclesiam portat, cõtra Dei dispositionem repugnat; hostis altaris aduersus sacrificiũ Christi re-

fi rebellis, pro fide perfidus, pro religione sacrilegus, inobsequens seruus, filius impius, frater inimicus, contemptis episcopis, & Dei sacerdotibus derelictis, constituere audet aliud altare, precem alteram illicitis vocibus facere, Dominicę hostiæ veritatē per falsa sacrificia profanare: nec dignatur scire, quoniam qui contra Dei ordinationem nititur, ob temeritatis audaciam, diuina animaduersione punitur. Sic Chore, & Dathā, & Abiron, qui sibi contra Moysen & Aaron sacerdotem sacrificandi licentiam vindicare conati sunt, pœnas statim pro suis conatibus pepēderunt. Terra compagibus ruptis in profundum sinum patuit, stātes atque viuentes recedentis soli hiatus absorbit. Nec tantū eos qui auctores fuerant, Dei indignantis ira percussit: sed & cæteros ducētos quinquaginta participes eiusdem furoris & comites, qui coagulati cum iisdem simul ad audaciam fuerant, exiens à Domino ignis properata ultione consumpsit; admonens scilicet, & ostendens contra Deum fieri, quicquid improbi fuerint ad destruendam ordinationē Dei humana voluntate conati. Et ad eum quidem modum Cyprianus. Vt igitur illicita est schismatica secessio, & cœtus ij nepharij, atque (vt Cyprianus loquitur) conuenticula perditarum factionum, quę aduersus Catholicam vnitatem celebrantur: & altare prophanum, quod contra altare Catholicę pietatis erigitur, & preces alterę illicitę, quę contra Dominum & eius ordinationem, separatim ab Ecclesia Dei, & Christi spōsa, spiritu dissensionis offerūtur: ita Catholicis nefas est interesse, etiamsi quod illic accipitur vel auditur, sanctū sit ac bonum, & Christi, nō ipsorum. Potest enim quod bonum est, accipi non bene: vt profectō non bene, sed sceleratē prorsus accipitur, si non modō cum offendiculo fratrum, quos quantum in nobis situm est, exemplo nostro subuertimus; nec solum cum Ecclesię Christi in-

iuria graui, cuius sic aduersariã nostro concursu & præsentia honoramus: verum etiam cum ipsa in schismate consociatione, & nephariæ diuisionis participatione, quod bonũ & sanctũ est, accipitur. Quin & ipsis sacramentorũ notis ac symbolis, cũ ijs colligamur, & vnũ re ipsa corpus efficimur, cum quibus in sacramētis iisdẽ, ac precationibus comunicamus. Quippe sacramēta & vincula sunt vnitatis, & signa. Idcirco B. Apostolus, enumerās ea quę ad Christi corporis faciunt vnitatẽ & compagẽ, præter vnum Deũ, & vnum redemptorẽ Christum, vnamq; omnium fidẽ & spem, etiã baptismi posuit sacramentum: sub eo proculdubio cætera quoque sacramēta volens intelligi. De quo & alio in loco dicit: Omnes in vnũ corpus baptizati sumus. De Eucharistia verò scriptũ est ab eodẽ: Multi vnum corpus sumus, qui de vno pane & de vno calice participamus. Hęc igitur cum vnitatis & vincula & signa sint, cum quibus vnũ esse non possumus, cum his consociari & cõmunicare, in illis nullo pacto debemus. Si proinde per hęc ipsa se quisquã cum hæreticis & schismaticis societate coniunxerit, is profecto ab Ecclesię vnitatem atque visceribus semetipsum auulsiße nõ frustra videbitur. Cum etiã constet soli Ecclesię Christianę sacra & sacramenta iure competere: quippe cui soli à sponso Christo tradita sint: efficitur hęc ipsa extra communionem Ecclesię & in schismate illicitè usurpari, siue ab ijs qui se per schisma diuiserũt, siue ab ijs qui cum illis in eiusmodi rerum vsu comunicat. Et sunt quidem eiusmodi nonnulla, quę foris accipiũtur, quoniam & foris habentur: velut baptismus, velut Eucharistię sacramentum, quod etiam extra Ecclesiã ea potestate conficitur, quam secum foras extulit, qui se ab Ecclesia segregauit. Idcirco baptizati in schismate, si ad Ecclesię redierint vnitatem, rebaptizandi non sunt, sed per manuum impositionem, pœnitentes recipiendi. Quædam

dam autē foris accipi non possunt, quia nec remanent foris: vt absolutio à peccatis, & quæcunq; iurisdictionis potestate tradūtur. Siquidem eo ipso, quo sese aliqui, semetipsos iudicantes, segregant, atque à communionē Ecclesiæ matris palam abrumunt, ius omne Ecclesiasticæ potestatis amittunt; quod soli constat Ecclesiæ (vt suprâ dixi) competere. Sola quippe est, quæ in Petro Apostolorum principe clauēs accepit: quemadmodum (præter B. Augustinum & Ambrosium) Optatus quoque Mileuitanus asseruit, libro primo contra Parmenianū. Diui quoque Cypriani non improbata sententia est: Qui nec vnitatem spiritus, nec coniunctionem pacis obseruat, & se ab Ecclesiæ vinculo atque à sacerdotum collegio separat, episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem, qui episcopatus nec vnitatem voluit tenere, nec pacem. lib. 4. Epistolarum, Epistola 2. Quamobrem si quis absolutionis gratia schismaticū adeat sacerdotem, non modo rem illicitam facit, verū etiam cum irrita & falsa pace dimittitur: baptisma verò, si quispiam postulet in schismate, atque id sic administretur, vt in forma sacramenti non discedatur ab instituto Christi, nō sine crimine quidem is sacrilegę communionis id egerit, at redit ille tamē baptizatus. Est autem, quod attinet ad baptismum, & reconciliationis sacramentum (quæ duo sunt ad salutem necessaria) vigilanter illud animaduertēdum, si extrema necessitas inciderit imminente morte, vt vel sine baptismo, vel sine reconciliatione fit ex hac vita migrandum; vel ab heretico & schismatico sacramentū vtrumq; possendum; posse tum inter schismaticos vtrumq; suscipi, pace Catholica in animo conseruata. Neq; enim tum communicatur schismati, sed Ecclesiæ matri, cuius in tanta necessitate, minister est etiam schismaticus. Sicuti si quispiam erit hereticus episcopus vel pastor, quem adhuc Ecclesia toleret in

*Ambr. lib.
1. de peni-
tentia cap.
2. & 6.*

ministerio: quisquis ab eo vel baptizabitur, vel absoluetur, non eius heresi communicabit, sed Ecclesiae Dei, à qua in ministerio toleratur. Quòobrem decretum est in Synodo Cōstantinopolitana ca quæ octaua est inter œcumenicas, ne clericus quisquam ante diligentem examinationem & synodicam sententiam à communione proprii patriarche se separet, licet criminalem quãlibet causam eius se nosse prætedat: nec recuset nomẽ eius referre inter diuina mysteria. Vt autem putemus in extrema, de qua dictum est, necessitate, baptismi sacramentum etiam ab apertè schismatico peti posse, facit Augustinus, qui tametsi magnum illius crimen existimet, qui sciens & prudens ad schisma se conferat, baptismi gratia suscipiendi, protinus eo suscepto, ad Catholicam rediturus, quemadmodum ex suprã citatis eius verbis cognosci potuit; idem ipse tamen in eo libro quem de

Cap. 10. baptismo scripsit contra Donatistas, hæc verba reliquit: Si quem fortè coegerit extrema necessitas, vbi Catholicum per quem accipiat non inuenit, & in anima pace catholica custodita, per aliquẽ extra vnitatẽ catholicã positũ acceperit, quod erat in ipsa Catholica vnitatẽ accepturus: si statim etiam de hac vita migrauerit, nõ eum nisi Catholicum deputamus. Si autẽ fuerit à corporali morte liberatus, cum se Catholicę congregationi, etiam corporali præsentia reddiderit, vnde nunquã corde discesserat, non solum non improbamus quod fecit, sed etiam securissimè verissimèq; laudamus: quia præsentẽ Deum credidit cordi suo, vbi vnitatem seruabat, & sine sancti baptismi sacramento, quod vbiq; inuenit, non hominũ, sed Dei esse cognouit, noluit ex hac vita migrare. Hæc Augustinus. Quæ autem baptismi, eadem & reconciliationis est ratio, præsertim cum & schismaticus sacerdos ratam & efficacem sit absolutionem impensurus in eiusmodi necessitate, sicuti & quiuis

simplex

simplex sacerdos, siue id fiat iure positiuo: quia pia mater Ecclesia hanc facultatem velit omnibus sacerdotibus tunc esse communem, quemadmodum nonnulli sentiunt, siue (quod est verisimilius) iure diuino. Cum enim ius hoc Sacerdotibus absoluendi potestatem cōcedat, citra restrictionem aut determinationem personarum, sed post Ecclesie auctoritate, iustissimis de causis gregum Christianorum diuisio facta sit, certa quoque vnicuique pastori designatio personarum, quas erga pastoris officio fungeretur: consequens est, vt in articulo necessitatis ad illam diuini iuris indeterminationem, permissionemque redeatur. Quemadmodum urgente necessitate famis reditur ad naturæ legem, quæ, quantum in ipsa est, facit omnia communia, nec huius possessionem ab illius possessione disjungit. Iure quippe humano quisque dicit: Hoc meum est, illud tuum. Atque vt possessionum, dominiorumque fieret inter homines ista discretio, Reipub. tranquillitas, & pacifica inter mortales communicatio, & conuictus, atque omnino societatis in hac naturæ deprauatione ratio postulabat. Verum vti hæc legibus humanis constituta possessionum distinctio, legi naturæ præiudicare non potest, quæ omnia facit in necessitate communia: ita nec illa Ecclesiastica potestate facta diuisio gregum Christianorum & parochiarum: qua fit vt cuius sacerdos alium quemcunque nequeat absoluere, præiudicare non potest diuino iuri; quo cuiusque salutis prospectum est de vsu tam necessariæ potestatis, quando neminem subtrahit poenitentem cuiquam sacerdoti, sed quantum in ipso est, in quolibet exerceri permittit concessam absoluendi potestatem. Sed hæc tractare prolixius, non huius est instituti. Sit igitur hoc constitutum, cum schismaticis & separatis hæreticis, in ijs quæ sacra sunt, communicare nephas esse. Hinc

ab Eu-

- Historia* ab Eusebio laudatur Origenes, quod adhuc pene
Ecles lib. puer cum ad Paulum Antiochenum, hæreseos fa-
6. cap. 2. mosissimum sectatorem, immensæ multitudines
 conuenirent, non solum hæreticorū, verū etiam
 Catholicorum non paucorū, flecti ille nō potuit,
 vt cum eo saltē in oratione cōsisteret: Ita (inquit)
 illi à prima ætate Ecclesiasticæ regulæ obseruati-
 honorabilis fuit, & hæreticorum societas execra-
 bilis, sicut ipse in quodam loco operis sui dicit,
 quia hæreticorum execranda doctrina est. Hinc &
 in ecclesiasticis historijs, tot sanctorū vel fugg, vel
 passiones, & liberè aut facta, aut dicta multa cele-
 brantur, ne cōmunicarent cum hæreticis Arianijs.
- Epist. 69.* Ipse quoque testis est Basilius, plurimis in ciuita-
 tibus populum cum mulieribus, & pueris, ipsiq;
 senibus, ante portas effusum, sub dio preces fun-
 dere solitum, omnes aëris iniurias magno animo
 sustinere, nec oratoria hæreticorum ingredi velle.
- Cap. 3.* Denique D. Aug. cōtra Epistolā fundamenti Ma-
 nichei scripturus, præfatur mitissimè se cū illis ac-
 turum, nihil durius acerbiusue dicturum, & om-
 ninò sese, quoad liceat, accommodaturum: Hac ta-
 men (inquit) lege seruata, vt vobiscum non orem,
 vt conuenticula vobiscum non celebrem, vt Ma-
 nichæi nomē non accipiam. Quod enim semel di-
 ctum, iterum D. Cypriani verbis commendandum
 est: Deus vnus est, & Christus vnus, & vna Eccle-
 sia, & cathedra vna, super Petrum Domini voce
 fundata. Aliud altare constitui, aut sacerdotium
 nouum fieri, præter vnum altare, & vnum sa-
 cerdotium, non potest. Quisquis alibi collegerit,
 spargit. Adulterum est, impium est, sacrilegum
 est, quodcunque humano furore instituitur, vt
 dispositio diuina violetur. Procul ab eiusmodi
 hominum contagione discedite, & sermones eo-
 rum, velut cancer & pestem, fugiendo vitate. Et
Prima ad infra: Instruit Apostolus, dicens: Si quis aliter
Timoth. 6. docet, & non acquiescit sanis verbis Domini no-
 stri Ie-

stri Iesu Christi, & doctrinæ eius, stupore elatus est; discedendum ab huiusmodi. Et iterum dicit ipse: Nemo vos decipiat inanibus verbis; pro- *Eph. 3.*
 pterea enim venit ira Dei super filios contumaciæ, nolite ergo esse participes eorum. Vt igitur de Ecclesiæ legibus ac censuris nihil hoc loco dicamus, ex ipsa ratione, & Apostolica doctrina, omninoque ex diuina lege perspicitur, in sacrilegis hæreticorum & schismaticorum sacris, cum eis nullo pacto communicandum esse: Cum autem illud accesserit, vt ab eorum etiam se quiscquam partibus stare fingat, secessionemque vel dogma hæreticum probari sibi etiam verbo confirmet, cui dubium esse potest, quin grauior multo sacrilegæ communicationis culpa reddatur? At, inquis, prouenire inde aliqua potest utilitas, vt nimirum dum hoc pacto inimicorum arcana innotescunt, doceantur postea, reuocenturque facilius, aut certè apud Catholicos validius reuincantur. Verùm hoc nihil (inquam) est aliud, quàm si dicas: Mentiamur, vt hæreticos mendacés adducamus. Hoc autem quid est, nisi quod damnat Apostolus: Faciamus mala, vt eueniât bona? Deinde & hoc ea res habet nocuenti: Si enim hæreticos nos esse mentimur, quia eorum tanquam nostra simus dogmata laudaturi; quisquis ea crediderit, moremque viuendi & colendi ritum similem animaduernerit, aut confirmabitur apud eos, aut ad eos celeriter transferetur. Quid autem hora superuentura pariat, vt inde postea liberentur, veradicientibus nobis, qui nobis fallentibus decepti sunt; & vtrum audire velint docentem, quem sic experti sunt mentientem, quis (inquit August.) nouerit certum? quis hoc esse ignoret incertum? Qui igitur eiusmodi simulatione prodesse nituntur, certam quidem verbo & exemplo perniciem adferunt, dum aut firmant in errore, aut in errorem pertrahunt, aut infirmis dubitationem

nem

nem faciunt, fructus verò expectationem habent incertam: præsertim cum ij, qui se deceptos simulatione senserunt, magis illos simulatores postea odio dignos iudicent, quàm sequendos arbitrentur. Quamobrem ne illud quidem in Constantio Cōstantini patre probauero, si tamē euenit, quod libro 1. cap. 7. Tripartitæ historiæ ab Zozomeno refertur in hunc modum. Is probare volens quosdam in suo palatio Christianos, si boni & solidi essent viri, euocans vniuersos præcepit dicens, vt si quidem venirent ad sacrificadum, eiusque colerēt deos, circa eum essent, & in cingulo permanerent. Si verò refugerent, egrederētur de palatio, gratias agentes quod minimè punirentur. Cumq; in vtroque apparuissent, alij quidem religionis desertores, alij verò diuina præsentibus præponentes, deliberauit ijs amicis & consiliarijs vti, qui in melioribus fideles constantesq; permanserant: Alios autem velut effæminatos auersatus, expulit à suo colloquio: credens nunquam eos erga principem fidos fore, qui fuerint Dei sui sic proptissimè desertores. Hoc igitur si Constantius fecit, (neque enim Zozomeno multum in historia sedes Apostolica tribuit) quâquam vtilitatem spectauerit aliquam, quid aliud tamen quàm infirmos tentauit quorundam animos, atque impulit ad ruinam, & quantum in ipso sitū fuit, omnes ad idololatriam incitauit? Beatus autē Apostolus, quâ opere vitari vellet istiusmodi offendicula infirmorū, declarauit in priore ad Corin. ca. 8. dicens: Si quis viderit eum qui habet scientiam, in idolio recumbentem, nōne conscientia eius cū sit infirma, ædificabitur ad manducandum idolothyta? Et peribit infirmus in tua cōscientia frater, propter quē Christus mortuus est? Sic autē peccātes in fratres, & percutiētes conscientiā eorū infirmā, in Christū peccatis. Quapropter si esca scādalizat fratrem meū, nō manducabo carnem in æternum, ne fratrem meū scādalizem.

Quod

Ipsam historiā (ait Gregorius) sedes Apostolica recipere recusat, quoniā multa mensur Epist. 195. ad Eulegium Episcopum Alexand.